

RAPPORT

1996

av

Laila Pietsch

EUROPEAN FEDERATION OF RUDOLF STEINER WALDORF SCHOOL PARENTS - EFRSWSP -

MÖTE I ZAGREB, KROATIEN 20-22 MAJ 1996

Närvarande var delegater från: Belgien, Danmark, England, Frankrike, Kroatien, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Slovenien, Sverige, Tyskland, Tjeckien och Ungern. Mötet hulls tillsammans med European Council of Rudolf Steiner Waldorf Schools, ECRSWS. Vi tillbringade en dag på waldorfskolan i Zagreb, som är belägen en bit utanför staden med bondgårdar runt omkring skolan. Övrig tid möttes vi på Europahuset mitt i Zagreb, vid stadens mest kända torg. Där ägde presskonferensen rum och där mötte vi även föräldrarna.

Kort historik

Zagrebskolan grundades 1993 medan kriget ännu härjade runt omkring. Föräldrar och lärare ville så ett nytt frö för framtiden. Till en början fick man mycket hjälp från skolan i Ljubljana, Slovenien. Myndigheterna erbjöd en skolbyggnad och så småningom fick man statligt stöd som experimentskola. Vad som nu hänt var, att staten bara ville stödja en enda skolklass! ECRSWS och EFRSWSP skrev till utbildningsministern och bad om förklaringar och så beslöt vi i all hast att lägga nästa europamöte i Zagreb på grund av detta.

Fredagen den 20 september

Eftersom detta var första gången jag deltog i dessa möten, så var det med stor spänning och nyfikenhet som jag via flyg och buss så småningom landade i Zagreb. Skolans föräldrar och lärare bjöd alla oss delegater på en fantastisk middag på en restaurang med äkta balkankänsla (har man varit där så vet man vad som menas). Vi var ett femtiotal människor som sedan vandrade till Europahuset och den utlysta presskonferensen.

Tidigare under dagen hade en liten delegation från de två organisationerna varit på utbildningsministeriet. Vi hade blivit lovade ett möte med viceministern. Men när mötet började var utrikesministern själv, Ljilja Vokic, där tillsammans med två viceministrar och pressen. Ministern lade uppenbart stor vikt vid mötet. Hon förklarade att föräldrarna i Kroatien givetvis skulle ha rätt att välja utbildning för sina barn. Om Kroatien bara vore rikt nog skulle ministeriet ekonomiskt stödja waldorfskolan, men det gick inte just nu. Hon undrade om skolan inte kunde få ekonomiskt stöd från utlandet istället.

Sedan anförde en av viceministrarna, (som gav intryck av att kanske vara den som hade den reella makten), fem punkter, ja snarare anklagelser mot skolan, och den närvarande pressen skrev nogsamt ner allt han sade. För det första så anar föräldrarna inte vad som döljer sig bakom skolan. För det andra så klarar inte eleverna i waldorfskolan av att byta skolform. För det tredje så är eleverna inte tillräckligt medvetna om sitt eget land, Kroatien. För det fjärde så är lärarna inte utbildade och för det femte så har skolan inte lämnat in erforderliga kursplanedokument.

Utbildningsminister Vokic utlovade flera möten med representanter för skolan. Under mötet var det faktiskt mest ministeriets övriga representanter som talade, men vi uppskattade att utbildningsministern ansett att mötet var viktigt nog och själv kommit. När mötet var slut berättade hon för oss att hon, när hon inte längre var minister, ville grunda en privatskola, och att hon då ville komma till waldorfskolan och be om råd.

[Under mötet med föräldrarna nästa dag togs de fem punkterna upp och bemöttes \(se referat 22.9\).](#)

Själva det europeiska mötet inleddes på kvällen med att klass 4 spelade flöjt och sjöng för oss tillsammans med sin lärarinna. En av viceministrarna var också närvarande. Christopher Clouder som är ordförande i Council, höll ett kort anförande:

"Idag är det barnens världsdag *Children have rights*. Barn har rätt att välja skola, rätt att tala sitt eget språk, rätt att utöva sin kultur, rätt att få sina behov tillgodosedda. Detta stödjer också waldorfskolorna över hela världen. Waldorfpedagogik eller som den också kallas i många länder, Steinerpedagogik, är ingen metod som är likadan överallt. Skolorna växer fram ut respektive lands egen kultur. Ur dess rötter groer pedagogiken, barnen behöver den tryggheten. Men idag hör vi också samman med världen, både på gott och ont. För 50 år sedan höll Winston Churchill ett tal i Zürich. Han talade om Europas framtid, att det var fantasi, en ny skapande fantasiförmåga som behövdes för att skapa ett nytt Europa efter kriget. Waldorfskolan vårdar denna förmåga, vårdar insikten om att mänskligheten hör samman. Vi behöver varandra! I Kroatien är kriget nu över, en ny tid randas här. Vi är föräldrar som kommit från hela Europa för att visa vår solidaritet med Zagrebs waldorfskola. Minister Vokic sade vid vårt tidigare möte att vi var en experimentskola, men hon sade inte vilken sorts experiment waldorfskolan var. Den har funnits i över 70 år nu och finns över hela världen. Till en waldorfskola ska man kunna komma oberoende av inkomst eller samhällsställning. Vi välkomnar en dialog med utbildningsministeriet".

Så började presskonferensen med att en panel tog till orda. I den satt Astrid Bjønnes, Tönsberg/Norge, Harm Paschen, Hamburg/Tyskland, Doris Reden, Luxemburg och Milovij Markov från Zagreb. De berättade att i WOW-projektet - där högstadieselever från hela världen genom ett dagsverke finansiellt stödjer tre projekt - finns förutom Colombia och Sydafrika även Kroatien med, vilket fick den närvarande viceministern att se förvånad ut. Det framhölls att det är föräldrar som vill ha denna skolform för sina barn. Skolorna börjar alltid i liten skala, växer sakta med klass efter klass, men har intentionen att vara tolvåriga. "Staten måste aktivt bereda vägen för pedagogisk pluralism. Waldorfskolan är en tredsetter", sade Harm Paschen, professor i pedagogik. Doris Reden beskrev hur pedagogiken fostrade barnens kreativa förmågor. Barnen skall växa upp till en framtid vi inte vet något om, och de skall förhoppningsvis förändra den, sade hon. Till sist framfördes att utbildningsministeriet nu bar ansvaret för de kroatiska barnens framtid. Ni måste vara försiktiga, endast det bästa är gott nog åt era barn. Det är er uppgift att verkligen pröva om en pedagogisk rörelse verkligen står

på barnens sida. Vi har alla haft samma frågor som ni i våra olika länder. Det är svårt att tänka sig något land i Europa som skulle ställa sig negativt till waldorfpedagogiken.

Utbildningsministern tackade för sig och gick, medan journalister och TV stannade ytterligare ett tag.

Lördagen den 21 september

På morgonen samlades vi och åkte en stor gammal buss, som visade sig vara skolbussen, ut till waldorfskolan. Under förmiddagen arbetade EFRSWSP i våra olika arbetsgrupper. Som ni vet, så pågår ett flertal olika projekt:

- ❖ WOW - Waldorf One World - ett dagsverksprogram där högstadiel elever arbetar för att skänka pengar till olika behjärtansvärda internationella pedagogiska projekt som *Freunde der Erziehungskunst* letar fram.
- ❖ Vad-bli-det-av-före detta-elever-projektet. En sammanställning av hittillsvarande undersökningar som gjorts i olika länder.
- ❖ Politikergruppen
- ❖ Finansieringsgruppen
- ❖ Lärarutbildningsgruppen
- ❖ Elevutbytesgruppen

En av skolans mammor var professionell guide och hon guidade oss kunnigt per buss och sedan till fots genom Zagreb. Vi fick en bra blick av staden. Vi fick också klart för oss att den katolska kyrkan har ett mycket starkt inflytande i landet, vilket har fått till följd att waldorfskolan möter starkt motstånd från den.

På kvällen fick vi vara med om en helt otrolig uppvisning av en folkdansgrupp *Croatia*, bestående av barn mellan 5-18 år som sjöng, dansade och lekte med oerhörd glädje och skicklighet i en helt ouppvärd och utkyld teater. Men vi blev snart varma av deras fantastiska uppträdande.

Sedan försvann vi alla till våra respektive hem, där föräldrar och vänner till skolan ställt upp med husrum åt alla oss dryga femtio personer. Och samtalen varade långt in på natten...

Söndagen den 22 september

På förmiddagen mötte vi föräldrarna i Europahuset för att lyssna, svara på frågor och berätta om våra respektive erfarenheter. Många hade kommit och det fanns mycket att tala om. Mötet ackompanjerades av en äkta bayersk bompa-bompa orkester ute på torget, eftersom det var Bayerisk kulturfestival i staden! Vi gick till en början igenom viceministerns påståenden, som även stått oemotsagda i dagens tidning.

Till **punkt ett** svarade många föräldrar som bytt från statsskola till waldorfskola, att de på sitt allra första föräldramöte fått vet massor om pedagogikens bakgrund och att de kände sig väl informerade. I statskolan hade de aldrig fått höra något om den skolans bakgrund! Till **punkt två** om svårigheten att byta skolform för waldorfelever framfördes att inga undersökningar var gjorda om detta. **Punkt tre**, att eleverna var dåligt informerade om sitt eget land, upprörde många föräldrar. Föräldrarna sade att de visst var stolta över sitt land, men att de även ville att deras barn skulle växa upp till världsmedborgare, vilket de såg att waldorfskolan gav möjlighet till genom sin kursplan. Allt annat vore otidsenligt. Waldorfskolans föräldrar var också av många nationaliteter, här samsades serber, kroater m.fl., vilket efter kriget är ovanligt. (Men detta är en känslig fråga i Kroatien idag. Kroatiens politik är för närvarande

starkt nationalistisk med en president som styr landet med järnhand. Landet har ju också fått internationell kritik för att ej uppfylla de mänskliga rättigheterna. Nationalismen drabbar framförallt kulturlivet: skola, radio, press och teater. Samtidigt vill regimen ha ekonomiskt bistånd från EU och är därför mån om att framstå som demokratiskt). EFRSWSP-delegaterna kunde skildra hur det i deras skolor fanns föräldrar från de flesta trosriktningar och olika politiska åskådningar. Waldorfskolan är ingen tros- eller åsiktsskola! Till **punkt fyra** om utbildade lärare sades att lärarna behöver vara väl utbildande i den antroposofiska människobilden och att det var mycket viktigt att kämpa för en godkänd waldorfläro-utbildning. **Punkt fem** slutligen, visade sig vara en ren lögn, utbildningsministern hade fått kursplanen.

Följande punkter utkristalliserade sig som viktiga uppgifter för de kroatiska föräldrarna:

- ❖ Skolan bör ansöka om att få bli UNESCO-projektskola, vilket skulle innebära ett skydd för den.
- ❖ Föräldrarna behöver organisera sig i en fristående föräldraförening. På så sätt utgör de en påtryckningsgrupp på politiker och myndigheter. De behöver även enas för att kunna hjälpa andra waldorfinitiativ i landet. Alla kämpar nu var och en för sig under mycket hårda och kaotiska förhållanden i krigets spår.
- ❖ ECRSWS och EFRSWSP författar ett brev till utbildningsminister Vokic.
- ❖ Man kommer att satsa på att föra ut waldorfpedagogiken i kulturlivet via utställningar, uppträdanden, föreläsningar samt kursverksamhet.

Under större delen av mötet var vädret grått och tunga moln hängde över takåsarna. Det duggregnade och bilavgaserna var täta. Människorna kurade klädda i gråa och murriga färger med täta inslag av krigets kamouflagefärgade kläder. Vi fick i Zagreb uppleva hur waldorfskolan verkligen var en liten kulturö, en festplats med färger på väggarna och med lärare i färggranna kläder. Man kunde bokstavligen *se* att här levde något glädjefyllt, hoppfullt och entusiastiskt. Att denna oas behövs och måste få fortsätta att finnas i det hårda kulturklimat som nu råder i Kroatien, stod klart för oss alla. Vikten för föräldrar och lärare att känna stödet och solidaritet från andra länders föräldrar var också uppenbar. Under detta möte blev det mycket mer tid avsatt till samtal med landets föräldrar än vid tidigare möten. Vi upplevde alla att det berikat oss. EFRSWSP ansåg att mötets syfte hade uppfyllts.

Tack till Mira och Milovij, tack till alla er som gav oss husrum och tog er tid att försöka delge oss vad som hänt i ert land, om kampen för tillvaron och att försöka bevara mänsklig värdighet under så många svåra år!

Antecknade för Europautskottet/SFWF gjorde

Laila Pietsch